

Sundbyberg 2013-01-10

Vår referens:
Mia Ahlgren

Er referens: Ku2012/1365/MFI
registrator@culture.ministry.se
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande om **Nya villkor för Public Service** **SOU2012:59**

Handikappförbunden är ett partipolitiskt och religiöst obundet samarbetsorgan för rikstäckande handikappförbund.

Sammanfattande synpunkter

Handikappförbunden värnar om ett starkt och oberoende Public Service med goda förutsättningar att leva upp till ett tydligt formulerat uppdrag i enlighet med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och i konstruktiv dialog med sin publik.

- Speglingskravet ska tydliggöras i sändningstillstånden till att omfatta hela befolkningen oavsett funktionsförmåga. Mediebilderna ska följas upp av programföretagen själva och kompletteras med oberoende analyser.
- Kraven på tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning ska vara högre på Public Service jämfört med andra programföretag men följa system för årlig uppföljning med möjlighet till vitesföreläggande.
- Dialog och samarbete med funktionshindersorganisationerna för att säkerställa och utveckla Public Service i enlighet med FN:s konventioner om mänskliga rättigheter kan kopplas till årliga handlingsplaner och kompletteras med dialog som genomsyras av transparens och öppenhet.

Inledande synpunkter.

I vårt remissvar på det förra Public Service betänkandet betonade vi mänskliga rättigheter¹. Kommittén har noterat att konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning trädde i kraft för fyra år sedan (bakgrund 5.7.1). I funktionshindersrörelsens alternativrapport till FN om hur Sverige lever upp till konventionen lyfter vi Public Service

¹ Se Handikappförbundens utförliga remissvar med hänvisning till artiklar http://www.hso.se/Global/Remisser/Remissvar/2008/Kontinuitet_och_forandring_Public_Service_utredningen_SOU_2008_64.pdf

speglingsuppdrag, tillgänglighet och användbarhet till utbudet samt dialogen med publiken.² I vårt förra remissvar betonade vi också att texten i sändningstillstånden tydligt ska formulera uppdraget för att Sverige ska leva upp till FN: s konventioner om mänskliga rättigheter och den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Det har inte skett och vi hoppas se en förändring eftersom kommittén har betonat såväl konventionen som behovet av tydliga sändningstillstånd.

Synpunkter på förslagen

Kapitel 4 programföretagens uppdrag

Vi välkomnar kommitténs förslag om ett bredare speglingsuppdrag (4.8) och ett tydligare sändningstillstånd (4.1.2) Granskningsnämndens roll bör förtydligas (4.1.4) för att följa upp spegling ur mångfaldsperspektiv som inkluderar personer med funktionsnedsättning.

Artikel 8 i konventionen omfattar ett åtagande om omedelbara, effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att medvetandegöra om situationen för personer med funktionsnedsättning. I alternativrapporten till FN tar vi upp behovet av systematisk uppföljning av mediebildens anslutning till artikel 8. För att lyckas med speglingsuppdraget måste fler personer med funktionsnedsättning arbeta i företagen och bjudas in till att medverka. Handikappförbunden har bidragit med kunskap mediebildens och analysmetoder systematisk uppföljning. Ett vidgat speglingsuppdrag som omfattar till exempel funktionsförmåga, kön, ålder, bakgrund, inkomst, kön, var man bor är oerhört viktigt för att främja mänskliga rättigheter i ett klimat där konventioner som Sverige åtagit sig att följa ifrågasätts. Genom systematisk och samordnad uppföljning av speglingsuppdraget såväl internt som kompletterat med oberoende granskningar kan 55 procentsmålet ersättas. **Vad man speglar är viktigare än var ett program spelas in.**

Granskningsnämnden för radio och TV behöver ett tydligare uppdrag för att beställa kompletterande och oberoende analyser av mediebildens. Medieforskningen kan bli bättre på att inkludera även mediebildens av personer med funktionsnedsättning i mångfaldsperspektiven³. Granskningsnämnden bör även övervaka överenskommelser kring språkliga minoriteter och tillgänglighet som tas fram som en planering inför varje verksamhetsår. Vi återkommer till det.

² Se alternativrapporten särskilt kommentar 111 och rekommendation 114 samt artiklarna 8 9 och 30

<http://www.hso.se/Global/Projekt/M%c3%a4nnskliga%20r%c3%a4ttigheter/Alternativrapporten/Funktionshindersr%c3%b6relsens%20Alternativrapport%202011.pdf>

³ Torbjörn von Krogh doktorerade 2012 med bland annat en artikel som rör dialog mellan SVT och Handikappförbunden From medical to a human rights perspective <http://miun.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:378243>

5 Att nå publiken

Handikappförbunden delar kommitténs uppfattning att programföretagen ska sända innehåll både traditionellt via tv-sändningar och på internet utan extra kostnad (5.6.1 och 5.6.4). Programföretagen ska ha ambitionen att utveckla nya tillgängliga och användbara tekniker som gynnar publiken och utvecklingen av kvalitativa tillgänglighetstjänster generellt. För att nå hela befolkningen ska nya distributionsformer inte ersätta traditionella, utan komplettera och ses som utvecklingsområden där Public Service ska vara ledande.

UR:s utbildningsuppdrag behöver inte bara nå en bredare publik (4.6.3) på bra sändningstider utan bör också följa utvecklingen av digitala hjälpmedel inom skolan. I takt med att fler och fler elever utrustas med egen dator eller surfplatta behöver pedagogiken och kommunikationen utvecklas. Direktsändningar via webben med möjlighet till kommunikation och innehåll som användare skapar själva är allt viktigare delar i den pedagogiska processen. Barn med funktionsnedsättningar måste komma åt samma innehåll och få samma möjlighet som andra till att själva uttrycka sig och interagera med medier. UR kan stärka mänskliga rättigheter genom att barn och vuxna med synliga och osynliga funktionsnedsättningar får höras och synas i programutbudet.

Möjligheten att se tillgängligt innehåll både direkt och när man själv vill via så kallad beställt tv (på playkanaler) är oerhört viktigt särskilt för barn och vuxna med funktionsnedsättning eftersom endast en begränsad del av det totala utbudet är tillgängligt. Sveriges radio har tidigare gjort teckenspråkstolkade versioner av radioprogram. Sveriges Dövas Riksförbund SDR vill gärna se tolkade program i SR:s utbud.

5.7.3 Nya krav för tillgänglighetstjänster

Handikappförbunden betonar att Public Service ska ha högre krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning än kommersiella företag. Förutsatt högre kravbild välkomnar vi kommitténs förslag att Public Service ska omfattas av systemet för andra programföretag med årlig återrapportering och möjlighet att höja kvoter och kvalitetskrav varje år. Möjlighet till vite ska också gälla Public Service-företag.

Ett sätt att systematisera dialogen med funktionshindersorganisationen är att programföretagen tar fram årliga handlingsplaner och bjuder in till dialog. Planer för att höja ambitionen och kompetensen inom programföretagen kring mänskliga rättigheter skulle kunna ersätta de årliga överenskommelserna mellan programföretagen inför varje verksamhetsår. Denna strukturerade dialog kan följas upp varje år och kompletteras med dialog kring särskilda områden som präglas av transparens och öppenhet för att säkerställa publicistiskt oberoende.

Kommittén hänvisar till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Handikappförbunden lyfter tillgänglighet till tv i alternativrapporten i form av textning, uppläst text, syntolkning, teckenspråkstolkning och hörbarhet (störande bakgrundsljud). Förutom tillgänglighetstjänster som tolkning mm ska även program produceras på teckenspråk. Artikel 4.3 i konventionen tar upp dialog med funktionshindervisorganisationer.

Public Service ska på grund av sitt uppdrag att nå hela befolkningen ha högre krav på tillgänglighet än andra programföretag. Public Service spelar en central roll för kommunikation i krissituationer då tillgänglighet för innevånare oavsett funktionsförmåga är nödvändig att säkerställa. Kraven ska omfatta alla typer av tillgänglighetstjänster, inte antingen textning eller teckenspråkstolkning, samt uppläst text eller syntolkning, utan både och. Krav på uppföljning när det gäller kvalitet och användbarhet oavsett distribution ska gälla samtliga programföretag.

Sverige ligger lågt när det gäller tillgänglighetskrav (förutom textning) i jämförelse med många andra jämförbara länder i Europa och halkar efter de som ligger främst. I Finland ska allt som textas kunna fås som uppläst text enligt lagen. Brittiska myndigheten OfCom ställer nya krav på sex kanaler som sänder från Storbritannien till en publik i Sverige från 2014. I Storbritannien har de stora nationella programföretagen sedan många år tillbaka haft krav på 10 procents syntolkade program. Programföretagen har på eget initiativ dubblat kvoten till 20 procent. Vi är långt ifrån en liknande utveckling där företagen själva satsar på utveckling, ökad kvalitet och samarbete istället för att bromsa med kostnadsargument.

SVT, som har en central roll när det gäller standardisering, har sedan 2004 tjänsten uppläst text på pappret men den är så oanvändbar att ingen använder den. Regeringen beslutade nyligen om ett uppdrag⁴ som rör användbarhet och samarbete kring interaktiva tillgänglighetstjänster som ska redovisas i oktober 2013. Handikappförbunden hoppas att uppdraget ska leda till bättre kvalitet och ökad spridning av kunskap om och nyttan med tillgänglighet och användbarhet även inom Public Service. Ökat samarbete (se även kapitel 4) mellan fler aktörer utanför Sverige, med filmbranschen och funktionshindervisorganisationer leder till förbättrad kvalitet och minskade kostnader för att tillgängliggöra innehåll oavsett distributionssätt och inklusive lösningar med "second screen" - även för digitaliserat arkivmaterial (4.5.6).

⁴ Regleringsbrev 2013 Myndigheten för radio och tv: <http://www.esv.se/sv/Verktygstod/Statsliggaren/Regleringsbrev/?RBID=14894>

Övriga synpunkter

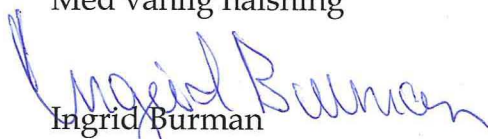
Programföretagens beställarroll är viktig för att säkerställa att externa leverantörer lever upp till Public Service speglingskrav och tillgänglighetskrav (kapitel 8) I filmavtalet ingår till exempel krav på tillgänglighet för att få statligt stöd. Genom att inkludera redan tolkade versioner i förhandling kring inköp av visningsrättigheter för filmer och program kan kostnader minskas eller elimineras.

Frågan om rättigheter kring tillgänglighetstjänster omfattas av FN-konventionen som vi tidigare nämnt. Det pågår ett internationellt arbete där EU-kommissionen är aktiva för att säkerställa att tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning inte försvåras pga copyright.

Handikappförbunden konstaterar i likhet med kommittén att yttrandefrihetsgrundlagen försvårar reglering av sändningar på internet. Vi har lämnat ett särskilt remissvar till justitiedepartementet i frågan.

När det gäller utveckling av verksamhet som rör tillgänglighet vill vi framhålla att det är angeläget att finansiera en infrastruktur för svenska språket som kan bidra till minskade kostnader för tillgänglighetstjänster. Det är viktigt att eventuellt offentligt finansierad utveckling av språkresurser ska vara tillgänglig i form av öppna data och komma alla i samhället till del och inte blir proprietär lösning låst till företag. Vi avstår i övrigt från att kommentera kapitel 9 och 10. När det gäller frekvensutrymmet hänvisar vi till vårt remissvar på myndigheten för radio och TV:s rapport om SVT:s täckningskrav i digitala marknätet.

Med vänlig hälsning

Ingrid Burman
Ordförande